

KIRKEN UNDERVISER

– Det aktuelle tidsskrift for kirkens pædagogik og undervisning

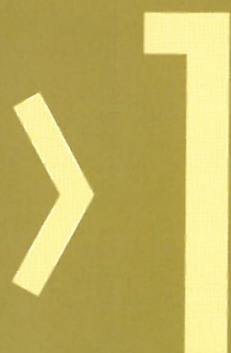
April | 2013

KAN VI VOKSE I TROEN?

MØDET MED DET HELLIGE
i børnenes ansigter

BABYSALMESANG
en dør ind til kirken

TEMA:

DÅBSOPLÆRING 0-13 ÅR

Undervisningsmodeller | Praktisk pædagogisk arbejde | Kirkeligt børne- og ungdomsarbejde | Andagter og gudstjenester | Anmeldelser og litteratur

Leder

Årets første nummer af Kirken Underviser ønsker med temaet "Dåbsoplæring 0-13 år" at vise en række pædagogiske tilgange og de redskaber, der kan anbefales den lokale kirke og menigheds arbejde i forbindelse med opfølgning efter dåben. De forskellige moduler tager udgangspunkt i udviklingspsykologiske overvejelser og i praktiske erfaringer med, hvad der kan lade sig gøre i forhold til de forskellige aldersgrupper.

Udgangspunkt for dåbsoplæringen er i sagens natur dåbens sakramente. I dåben modtager vi mennesker et pant på Guds kærlighed. Men dåben er ikke en isoleret kirkelig handling, den er indgangen til et kristenliv med Gud i menighedens fællesskab.

Det religionspædagogiske arbejde skal bidrage til, at dåben ikke ses som en isoleret kirkelig handling, men som grundlag for det liv, der leves i hverdagen. Det er vigtigt, at dåben følges op af pædagogiske initiativer, der tydeliggør indholdet. Og det er værdifuldt desuden at gennemtænke forholdet til dåbsforældre og -faddere for at støtte dem i at løfte deres ansvar i forbindelse med barnedåben.

Det er netop anliggendet i bladets artikler: Fra babysalmesang -over børnegudstjenester for 2-3årige -via dåbsfester for børn fra 4-8 år efter deres dåb - til korarbejde med børn fra 6 år og opefter – alt sammen beskrevet som pædagogiske metoder i dåbsoplæringen.

Bladet rummer desuden teoretiske og praktiske artikler, dels overvejelser om målgruppen på baggrund af et studiebesøg i Norge, dels om formidlingens værktøjer og virkemidler og endelig nogle korte pædagogiske overvejelser i forbindelse med afholdelse af nadver ved spaghettigudstjenester. Midteropslaget side 14-15 rummer en interessant og gennemprøvet, teologisk og pædagogisk velfunderet oversigt over mulige aktiviteter for dåbsoplæringens faser på de forskellige alderstrin fra 0-13 år. Bladets mange fotos vidner tillige om den solide praksis, der ligger til grund for indlægene i dette blad.

Anne Marie Boile Nielsen

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Anne-Marie Hartoft-Jacobsen, Preben Medom Hansen, Benthe Kleon Jeppesen, Inge Lise Reiche, Anne Marie Boile Nielsen, Janne Melcher (ansv.), Pernille Nærvig Petersen (ansv.), Per Vibskov Nielsen

Redaktionssekretær:

Anne Marie Boile Nielsen
Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg,
tlf.: 60 77 32 78

Sats, layout: Lars Vendelbo
Unitas Forlag a/s
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

3K uddannelsen
Peter Bangs Vej 1, B
2000 Frederiksberg
tlf.: 38 38 41 20
www.3k.diakonissen.dk

UC DIAKONISSESTIFTELSEN

Målsætning for 3K uddannelsen:

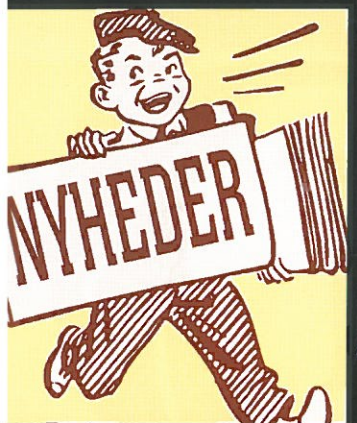
Formålet med uddannelse til professionsbachelor i kristendom, kultur og kommunikation (3K) er at kvalificere til selvstændigt at kunne tilrettelægge, organisere og gennemføre opgaver inden for kommunikation, undervisning, omsorg og ledelse i forbindelse med kristendoms- og kulturformidling i folkekirken, frikirker, kirkelige organisationer og andre foreninger, organisationer og institutioner.

Tryk: Tarm Bogtryk

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 235,-
Løssalg kr. 75,-
Henvendelse til:
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Frederiksberg Allé 10
1820 Frederiksberg C
tlf.: 36 16 64 81
E-mail unitas@unitasforlag.dk

Indhold

- 04 AT TÆNKE I MÅLGRUPPE**
af Charlotte Chammon og Annemarie Lund.
- 06 KAN VI VOKSE I TROEN?**
af Laura Lundager Jensen
- 08 DON'T TELL IT, SHOW IT**
Interview med Hanne Trolle
- 10 MØDET MED DET HELLIGE
I BØRNENES ANSIGTER**
af Detlef von Holst
- 12 I BEGYNDELSEN VAR KORET**
af Maria Winther Jørgenen
- 14 AKTIVITETSPLAN TIL
DÅBSOPLÆRING 0-13 ÅR**
af Pernille Nærvig Petersen og Janne Melcher
- 16 RÅB DET UD OVER TAGENE**
af Karen-Lisbeth Gøricke
- 18 BABYSALMESANG**
af Rikke Konoy og Marianne Fischer
- 19 EN DØR IND TIL KIRKEN**
af Pernille Nærvig Petersen
- 20 KIRKE OG AFTENSMAD
MED NADVER**
af Søren Broch Kjeldgaard
- 21 ANMELDELSER**

At tænke i målgruppe

I Norge er kristendomsundervisningen rykket fra skolerne og ud i kirkerne. Alle kirker skal derfor have et trosoplæringsprogram fra 0-18 år. Et dansk provsti tog på studietur til Bergen.

Af Charlotte Chammon, CHCH@km.dk
og Annemarie Lund, ALU@km.dk

Obligatorisk program for trosoplæring

Herefter blev projektet obligatorisk for alle kirker. Hver kirke skal nu have sit eget systematiske trosoplæringsprogram for alle døbte mellem 0 og 18 år, sådan at børn og unge skal kunne udvikle deres forhold til troen og den kirke, som de er en del af.

Sognets egen projekt- beskrivelse

Når projektbeskrivelsen så var godkendt af biskoppen, blev der ofte ansat kvalificeret personale til at stå for projekterne. Professionelle folk: cand. pæd.'er, folk med universitetsuddannelser i religion, seminarieuddannede folk med linjefag i religion og kristendom blev ansat.

Man havde gjort sig mange overvejelser på forhånd og havde også meget detaljerede projektbeskrivelser og overordnede temaer

Vi fornemmede klart, at man havde fået en opgradering af dygtige folk på undervisningsfronten.

Hver årgang sin aktivitet

I første omgang blev vi meget imponerede over kirkernes planer. Startende med babysalmesang og salmesang for de helt små børn og deres voksne. Herefter holdt mange et 5 års dåbsjubilæum, hvor børnene blev inviteret og fik en børnebibel overrakt ved en gudstjeneste. Så fulgte en række arrangementer en gang om året eller som et kort forløb for de forskellige årgange. Særligt tror jeg mange af os blev inspirerede af tilbuddene til de 8 – 9 årige, som var en invitation til at blive Tårnagent - en aktivitet som var blevet landsdækkende på den årgang. Børnene blev inviteret til at være tårnagenter for en aften – gerne når det var mørkt udenfor. Aftenen var fyldt med sjove opgaver rundt om i kirken og i tårnet, man spiste samme og afsluttede sammen. En anden årgang blev inviteret til at sove i kirken, andre til et forløb

» Mange af os blev inspirerede af tilbuddene til de 8 – 9 årige, som var en invitation til at blive Tårnagent

» Det, som mange af os drog fra Norge med, var inspiration til at målrette vores aktiviteter noget mere. At sørge for, at der er noget for alle aldersgrupper og måske gøre mere klart at f.eks. en given spaghetti-gudstjeneste er for en specifik aldersgruppe i stedet for at forsøge at favne alle.

om kirkelige handlinger, andre igen deltog i forskellige højtider.

Nu var det Bergen vi besøgte, men vi tænker, at det ikke kan være helt så nemt at gennemføre projektet i tyndt befolkede områder. Der må man slå noget sammen for at få det til at lykkes. Sådant er det jo også hos os, at det er lettere at målrette arrangementer, når man har mange børn og unge at tage af, altså i de større byer.

Men udover at blive imponerede, opdagede vi også, at vi i Danmark har gang i mange af de samme ting. Måske ikke så systematiseret som de havde i Norge, men med vores minikonfirmander og konfirmander og babysalmesang og dåbsjubilæer og spaghetti-gudstje-

nester, så var vores indtryk at vi er tæt på at have kontakt med lige så mange børn som i Norge.

At målrette aktiviteter

Det, som mange af os drog fra Norge med, var inspiration til at målrette vores aktiviteter noget mere. At sørge for, at der er noget for alle aldersgrupper og måske gøre mere klart at f.eks. en given spaghetti-gudstjeneste er for en specifik aldersgruppe i stedet for at forsøge at favne alle. Men også at der er helt fint, at der inviteres til en særlig ting for en bestemt årgang. Særligt, hvis der er børn og unge nok at tage af.

Og så var det en trøst at se, at når vi kommer efter konfirmationsalderen, så var der også svært i Norge at indfange de unge. ■

Se mere inspiration på følgende hjemmesider:

http://www.slettebakken-kirke.no/slettebakk/storst_av_/

<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=11495>

<http://www.kirken.no/index.cfm?event=doLink&famId=332250>

<http://www.tarnagenthelg.no/>

af Laura Lundager Jensen. Semarielektor i religion/kristendom og valgmenighedspræst i Osted lue@phmetropol.dk

Kan vi vokse i troen?

Ifølge nyere normalprotestantisk teologi, kan vi ikke vokse i troen. Troen får vi skænket, så den er som den er, og det kan vi på alle måder være taknemmelige for.

Men er det nu så sikkert, som man i to-tre generationer har ment. Er det alligevel ikke muligt at udvikle forståelsen af, hvad troen betyder for os? Og er det alligevel ikke muligt, at troen kan udvikles.

Luther var i sin kristendomsforståelse meget opmærksom på, hvad der pædagogisk kunne gøres for, at

et menneske kunne blive klogere på sit trosforhold med Gud. Det kan vi læse både i hans lille og hans store katekismus. **Luthersk forstået er der ikke tvivl om, at kirken skal undervise.** Spørgsmålet er, hvilke pædagogiske hjælpevidenskaber vi skal trække på, for at vi skal blive klogere på, hvordan vi udvikler den kirkelige undervisning.

Hverken den ene eller den anden teologi kan lukke øjnene for, at også kirkelig undervisning kræver viden om, hvordan vi mennesker tænker og forholder os til tro, og hvordan vores gudsopfattelse er afhængig både af alder og andres påvirkning.

I Norge har man taget konsekvensen og indført læseplaner for

kirkers undervisningstilbud, som vi læser andets steds i bladet. I Danmark er vi ikke så systematiske, men også her har vi forsøgt af få greb om, hvordan vi kan støtte børn i deres tro, hvor de end måtte være i børne- og ungdomslivet. Det har vi gjort ved at udbyde undervisning på alle alderstrin - ikke mindst i forbindelse med juniorkonfirmand- og konfirmandundervisningen, og ved opfølgende at evaluere den undervisning.¹

I folkeskolesammenhæng har man ikke været hæmmet af den ovennævnte teologiske lære om, at troen er skænket og ikke kan udvikles. Derfor har man kunnet arbejde med progression i faget kristendomskundskab, og faget som det ses i den seneste udgave af fællesmål, har faget kunnet trække på både Blooms taksonomi om forståelse på forskellige niveauer og på Piagets teorier om menneskets udviklingsstadier. Men når det drejer sig om den kirkelige undervisning har det i Danmark været sværere. Fordi man ikke har vovet at tale om undervisning i udvikling af trosopfattelse og gudsbilleder hos børn og unge har det været vanskeligere at tale om en progression - de teologiske betæneligheder har stået i vejen.

Men man har gjort det andre steder. Jeg mener vi kan lære af hvordan man f.eks. i USA og i Norge har forsøgt at klarlægge, hvordan man kan se sammenhæng mellem børns udvikling og udvikling i deres gudsopfattelse.

Den amerikanske psykoanalytiker Ana Maria Rizzuti har inspireret det nutidige syn på kirkens undervisning. Bogen »The Birth of a Living God, A Psychoanalytical Study« fra 1979 er et studie i, hvorledes gudsbilleder opstår og udvikler sig hos mennesker. **Ifølge Rizzuto danner barnet forestillinger om Gud i takt med, at det skaber**

¹ særlig vil jeg her henvise til Finn Dyrhagens effektundervisning om forberedende konfirmandundervisning og Søren Østergaards og andres analyser om unges religiøsitet.

sin identitet. Det første gudsbillede er præget af de nære relationer barnet oplever og dets gudsbillede er tydeligvis sammensat af træk fra en "ønskefar" og en "ønskemor" og blandet med barnets eget selvbillede. Det er denne nære relation, der danner grundlag for det senere gudsforhold. Efterhånden som barnet vokser op og udefra mødes af bla. kirkens gudsforestilling udvikles dette første billede og som Rizzuto skriver »...the child brings his own God, the one he has himself put together, to this official encounter. Now the God of religion and the God of the child-hero face each other. No child arrives at the "house of God" without his pet God under his arm." Rizzuto beskriver gudsbilledet i barnets udvikling som en form for overgangsobjekt, hvor Gud får betydning som en personlig ven, der varetager de behov, der opstår, når forældre og andre kommer til kort, og som eksisterer både inde i, udenfor og i grænseområdet mellem indre og ydre realitet. Det gudsbillede Rizzuto her arbejder med er den psykologiske Gud, men hendes pointe er, at når en gudsforestilling først er opstået, vil den aldrig ophøre. At billedet imidlertid skal revideres og udvikles for ikke at stifne i anakronisme eller uaktualitet er evident, og det er netop det, kirken skal forstå sin undervisning og progression i undervisningen ind i. Men en pointe kunne være, at barnet i sin udvikling skal holdes fast i denne personlige ven, der følger en undervejs i opvæksten, og nok skifter billede, men ikke udskifter den meningsgivende betydning.

Et andet udkast kan man hente hos den norske religionspædagog Geir Winje. Han arbejder i sine pædagogiske overvejelser med begrebet et "livssynskort", som beskrivelse af moderne børns forsøg på at skabe og strukturere mening. Hans pointe er at fremhæve nødvendigheden af, at det kort, der på forskellig vis er bredt sammensat af eksistens-

elementer, erfaringer og associationsverdner, bliver kvalificeret. Når børn og unge i dag samler mening til livssynskortet er det med elementer fra langt mere end kristendom, og de adskiller ikke deres viden om kristendom fra, hvad de ellers kender af heltefigurer og andre religioners gudsopfattelser og tro.

Med udgangspunkt i begrebet livssynskort åbner Geir Winje muligheden for, at man kan tænke progression ind i skolens undervisning. Som kirkelig underviser er det oplagt også at tage udgangspunkt i den opfattelse, at alle mennesker i sig har et livssynskort, der skal kvalificeres. Barnet bevæger sig fra at være inspireret af de nærmeste relationer til i mødet med andres gudsopfattelser at skulle skabe en forbindelse med sin første gudserfaring til andres gudserfaring for til sidst at kunne forholde sig til det abstrakte billede af Gud.

Geir Winjes pædagogiske tilgang viser, at den kirkelige undervisning i dag har en særlig opgave. Vi lever i en tid, hvor det vrirler med bud på eksistens og menings-svar til inspiration til livssynskortet. Her er det vigtigt at de billeder vi præsenterer for børn svarer til alder og abstraktionsevne, så gudsbilledet ikke ender i en anakronisme.

I vores postmoderne eller senmoderne samfund nyter det ikke noget blot at fastholde billedet af en fjern almægtig fadergud. I stedet må vi hjælpe børn og unge til at klippe vinger og skæg af Vorherre, som Lars Sandbeck skriver i sin bog *De gudsforladtes gud* og sætte dem i stand til at se sig i et meningsskabende trosforhold med Gud. Det kræver at man er omhyggelig med at udvælge metaforer for Gud, men ikke mindst kræver det, at man gennem fortællinger og samtaler om kristendom og tro og bøn, tør hjælpe børn og unge til selv at kvalificere livssynskortet ind i kristendommen.

Don't tell it, **SHOW IT!**

At formidle levende til børn kræver nærvær – og andre virkemidler end en højmesse.

Der skal flere virkemidler til, når vi skal fortælle og forkynde for børn. "Vi lærer og forstår forskelligt. Og vi skal have mange sanser i spil, når vi laver noget for børn – om det så er teater eller gudstjenester. Der skal være noget auditivt, noget visuelt og noget kinæstetisk. Børn er ikke skabt til at sidde stille og lytte. De skal høre og se og bruge kroppen. Jo flere sanser der kommer i spil i gudstjenesten, jo flere af børnene er engagerede og nærværende og jo mere husker de også bagefter."

Hanne Trolle har sit eget børneteater, teatret Månegøj – poetisk teater for børn og deres voksne, samtidig med at hun laver workshops og kurser for institutioner og kirker i formidling til børn. Når hun taler om teater og om de børnegudstjenester, hun har været med til at facilitere, lyser glæden og engagementet ud af hende.

Hun begyndte som den første helt tilbage i 1981 at lave teater for 1½-3 årige. Et dødsdømt projekt, mente mange, for hvordan kan så små børn sidde og koncen-

trere sig så længe... Men det kan de, når man lægger formidlingen rigtigt an.

"At lave teater for børn er en glæde og en nødvendighed. Det er vigtigt for at stimulere deres sanseoplevelser, udvikle deres kreative åre og ruste dem til at lære. Teater- og sanseoplevelser gør deres verden større. Og helt ud i de store visioner giver det dem en større accept og forståelse af både sig selv og andre."

Grundlæggende er der ikke stor forskel i værktøjerne til formidling, når vi laver noget for forskellige alders-

Når vi prøver nye ting, høster nye erfaringer, lærer vi noget nyt – og kan gøre tingene bedre og bedre. Og når vi eksperimenterer, finder vi ny energi og nyt nærvær.

Af Hanne Trolle, www.hannetrolle.dk

grupper. Hanne Trolle lægger vægt på nærværet og koncentrationen. Som præst skal man erobre rummet og stå tydeligt frem. Og man må tale direkte til børnene.

"I forhold til de mindste skal man præsentere tingene langsomt. Der skal være meget ro på, så de føler sig trygge. De bliver nemt bange, og der skal ikke være skruet op på fuldt drøn for lyd og lys. Det skal være stille og roligt. Og sørg for at have kontakt med dem i øjenhøjde. Man kan sætte sig ned sammen med dem, når man fortæller dem noget.

I forhold til de større børn kan man inddrage samtalen langt mere. De kan svare på spørgsmål og komme med idéer. Og der kan skrues mere op for virkemidlerne; der kan godt være noget overraskende eller pludseligt eller nogle høje lyde. De større børn kan også indgå aktivt i gudstjenesten med forskellige opgaver eller roller."

Hanne Trolle holder i efteråret i samarbejde med Helsingør og Roskilde stifter en todages workshop om spaghettigudstjenester, hvor deltagerne får udarbejdet en god håndfuld spaghettigudstjenester klar til brug og får værktøjer og idéer til at bruge af mange år frem. Deltagerne kommer ud på gulvet, bliver udfordret, får eksperimenteret og får tænkt over, hvad en spaghettigudstjeneste skal indeholde.

"Det er vigtigt at turde eksperimentere. Kun når vi prøver nye ting, høster nye erfaringer, lærer vi noget nyt – og kan gøre tingene bedre og bedre. Og når vi eksperimenterer, finder vi ny energi og nyt nærvær. Man kan huske tilbage til, hvad der selv gav en glæde

FAKTA:

To-dages workshop med Hanne Trolle: 30. august og 23. september i Stengård kirke, Triumfvej 2, 2800 Kongens Lyngby. Formålet med kurset er at give præster værktøjer til at levendegøre bibeltekster sammen med børn og deres voksne i kreative forløb, der involverer sanserne, og som samtidig giver indblik i evangeliet. Kurset koster for første dag 800 kr., dag to er gratis. For deltagere uden for Helsingør og Roskilde Stifter koster kurset 800 kr. pr. dag. Der er begrænset antal pladser. For yderligere information, kontakt pædagogisk konsulent i Helsingør Stift, Pernille Nærvig Petersen på pn@km.dk.

» Børn er ikke skabt til at sidde stille og lytte. De skal høre og se og bruge kroppen. Jo flere sanser der kommer i spil i gudstjenesten, jo flere af børnene er engagerede og nærværende

som barn eller se på, hvad der gør ens børn glade og så prøve at integrere det i gudstjenesten – bare en lille smule.

Og der skal også analyseres: Hvad vil jeg gerne have at barnet får med sig hjem i dag? Det kan være forskelligt for de forskellige aldersgrupper. De små skal måske mest af alt have en fornemmelse af tryk og ro med sig hjem. De større skal måske have et enkelt budskab med sig hjem fra dagens fortælling. Formidlingen af fortællingen skal jo bæres af, hvad de skal have med sig hjem. Budskabet skal være enkelt og forståeligt – klart og simpelt."

Mødet med det hellige i børnenes ansigter

af Detlef von Holst, sognepræst, Helsingør
Domkirke, dvh@km.dk

Dåbsfester som rygstøtte i
Helsingør Domkirkes helhedskoncept

Andægtighed, hengivenhed, højtidelig alvor. At se i børnenes ansigter, mens jeg tegner korsets tegn på deres pande for at minde dem om, at de blev døbt som små,

» At se i børnenes ansigter, mens jeg tegner korsets tegn på deres pande for at minde dem om, at de blev døbt som små, hører til de smukkeste øjeblikke i min præstegerning.

hører til de smukkeste øjeblikke i min præstegerning. "Den der ikke tager imod Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det." I disse øjeblikke er der pludseligt en glasklar forståelse af denne sætning, som enhver præst har læst for sin menighed hundredevis af gange. – Måske er det folkekirkens fornemste opgave at skabe rammerne for møder med det hellige i verdens mest gennemrationaliserede samfund. Så lad os gøre det ved hjælp af "de små"!

Helhedskoncept for børnearbejde – hvorfor og hvordan?

I Helsingør Domkirke har vi i godt og vel et år arbejdet med et

"helhedskoncept" med henblik på det kirkelige børnearbejde. Udgangspunktet for disse overvejelser er spørgsmålet: Hvordan kan vi skabe en kontinuerlig sammenhæng mellem de to kirkelige milepæle, som det er lykkedes for folkekirkens børnearbejde at etablere landsdækkende i de sidste årtier - nemlig babysalmesang og minikonfirmandkurser? Og hvordan gør vi det på en måde, så tiltagene kan fungere som led i en erfaringsbaseret dåbsoplæring, som både tager højde for barnets respektive udviklingstrin og familiernes travle hverdag? Kunsten er, at skabe et frirum for eksistensielle og spirituelle opdagelser for hele familien, uden at vi begiver os på jagt efter "events". I en stressramt verden skal vi åbne kirken som en "oase", hvor rammerne er sat,

» I en stressramt verden skal vi åbne kirken som en "oase", hvor rammerne er sat, hvor vi erfarer, at vi ikke skal "skabe os", men er skabte, hvor vi kan finde ro i gamle ord og ritualer – dog uden at forblive passive tilskuere

hvor vi erfarer, at vi ikke skal "skabe os", men er skabte, hvor vi kan finde ro i gamle ord og ritualer – dog uden at forblive passive tilskuere.

"Husk din dåb" - dåbsfester til de 4- til 8årige

Vores meget simple idé blev: Lad os invitere til dåbsfester, lad os gøre det en gang om året over en periode af fem år og lad os give enhver af festerne deres egen karakter, svarende til børnenes alder. Kontinuiteten i dåbsfesterne skulle skabes af et simpelt ritual: tænding af et dåbslys, som børnene selv har dekoreret, velsignelse med korsets tegn og en fast salme – og gerne med efterfølgende varm chokolade og boller som til en fødselsdagsfest.

Disse fester fra 4 til 8 år efter børnenes dåb er det centrale pulsslag i helhedskonceptet, som knytter sig til kirkens højtid. Den første dåbsfest sker sidst i år 4 efter dåben i adventstiden. Familierne mødes en time før gudstjenesten, får udleveret et dåbslys med voksplader og specielle farvestifter, så børnene kan pynte lyset ved hjælp af forældre

og måske ældre søskende – med navn og dåbsdato og symboler som solen, blomster, korset, en due... I gudstjenesten bliver alle navnene læst op, og præsten dypper sin finger i vand og tegner et kors på børnenes pande. Derefter bliver barnets lys tændt.

Vores koncept for "Husk din dåb" ser således ud:

- 4 år: i adventstiden, tema: Jesus som verdens lys (tidlig eftermiddag)
- 5 år: i høsttiden, tema: at sige tak (sen formiddag, med frokost)
- 6 år: til Allehelgen ("Halloween"), tema: mødet med det mørke (sen eftermiddag)
- 7 år: i påsketiden, tema: livsglæde (tidlig eftermiddag)
- 8 år: til pinse/trinitatis, delvist udenfor kirken, tema: "det hellige tal 3" (himmel - jord - vand; jeg - vi - Gud/ånden; det lyse - det mørke - og troen på, at lyset er stærkest). Her bliver der inviteret til minikonfirmand-kursus, som starter efter sommerferien.

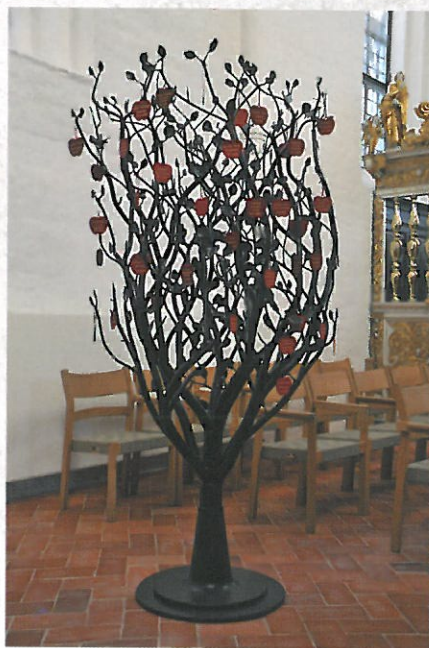
Disse dåbsfester har i vores kirke en "forløber" – nemlig en 1-års-dåbsdag, som vi kalder "æblehøst". Hver dåbsfamilie får i dåbsgudstjenesten overrakt et stofæble med dåbsbarnets navn og dåbsdag broderet på, som typisk en af fadderne hænger op i et dåbstræ i kirken. Efter cirka et år, bliver familierne samlet inviteret til en lille gudstjeneste, hvor de plukker børnenes æbler og tager dem med hjem.

Lørdagskirke

Dåbsfesterne som børnearbejdets "pulsslag" én gang om året skal nu suppleres med "lørdagskirken" (som moderne afløser for søndagsskolen).

Her kan forældre "aflevere" deres børn op til 10 år i kirken én gang om måneden lørdag formiddag, mens de handler. Der er musikalsk legestue for de 3-5årige, spirekor for de større samt drama- og/eller tegnegrupper. Formiddagen afsluttes med en kort gudstjeneste, hvor børnene kan præsentere nogle "resultater" for deres forældre – og det hele slutter med en fælles frokost.

Den praktiske omsætning af helhedskonceptet kræver en del ressourcer - fysiske, økonomiske og ikke mindst menneskelige. Men motivationen må jo være disse magiske øjeblikke, hvor børnenes ansigter fortæller os, at der er noget stort på spil, når vi er samlet om evangeliet. ■

» Hver dåbsfamilie får i dåbsgudstjenesten overrakt et stofæble med dåbsbarnets navn og dåbsdag broderet på, som typisk en af fadderne hænger op i et dåbstræ i kirken.

I begyndelsen var koret!

Selv om overskriften her nok kan lyde lige vel parafraseret, så er virkeligheden for rigtig mange børn og unge i Danmark, at deres første aktive møde med kirken går gennem et kirkekor.

Af Maria Winther Jørgensen Generalsekretær
Folkekirkens Ungdomskor, www.fuk.dk

I de nordiske lande trives fortsat en meget stærk kortradition, og i Danmark, hvor frivillig musikundervisning i skolerne er trængt, bliver folkekirkens børne- og ungdomskor det første led i den musikalske fødekæde og dermed en direkte indgang for børn og unge til et liv med musik.

Korsangen er tæt forbundet med kirken som (klang) rum, med evangelieteksterne som fortælle-mæssigt udgangspunkt og med den fælles salmesang. Ordet opleves og udtrykkes på mangfoldig vis i kormusikken, og det er derfor også i korsangen, at menighedsfællesskabet og kirken gives videre.

Syngelyst skal næres og lokkes frem

Der findes ingen officielle tal på, hvor mange børn der synger i kirkekor i Danmark. Folkekirkens Ungdomskor

(FUK) er interesseorganisation for hovedparten af landets kirkekor og her ligger medlemstallet nogenlunde konstant omkring 500 medlemskor. Korsangerne er i alderen 6 til 20 år, og hovedparten er piger. Tumlingerne fra 0. – 2. klasse synger i spirekor, de lidt ældre synger i børnekor og de ældste synger i ungdomskor. For korlederne gælder det, at de har vidt forskellig baggrund, men hovedparten er uddannet fra landets konservatorier eller en af de tre kirkemusikskoler. Fælles for dem er, at korledelse er en

Hovedsynspunktet er, at et kor er en del af menigheden. De synger sammen med menigheden og ikke for menigheden.

» Men hvor den forjættede X-factor-berømmelse tilbyder en stiliseret og aldeles kortsigtet oplevelse for de få, så er kirkekorene en åben dør til et liv med musik og varige livsfællesskaber for de mange.

fortsat uddannelse og udfordring, som kræver mange kræfter, stor entusiasme og aldrig svigtende opmærksomhed, for korlederen må til stadighed udvikle sig med og for koret:

De yngste korsangere skal der tages særligt godt hånd om – de skal lære at trække vejret godt ned i maven og forberede kroppen på at skabe lyd, og de skal introduceres til noder og til rytmer. For de ældste gælder, at den umiddelbarhed og syngelyst, som kendetegner de små, næsten skal lokkes frem, så de får mod til at åbne munden og stole på kroppen og synge igennem.

Korsang og gudstjenesteforståelse

For alle i koret gælder det, at de skal have en god fælles forståelse for karakteren af den musik, som de bliver præsenteret for, og at de skal have et indblik i, hvorfor det netop er den salme eller den motet, som synges den pågældende søndag. For hvorfor er musikken i mol, når vi synger Langfredag? Og hvorfor skifter den til dur Påskedag? Og hvad betyder alle de gamle og for dagligsproget ukendte ord og vendinger i salmerne?

Med den hensigt at styrke kirkekorsarbejdet, har Folkekirkens Ungdomskor udarbejdet en række Lære- og Udviklingsplaner, som er et progressivt tilrettelagt undervisningsmateriale for korene med stof til sang, høre-lære og gudstjenesteforståelse. Den centrale idé med planerne er korets og korlederens mulighed for at arbejde på forskelligt niveau, men med en gennemtænkt progression ud fra en række udvalgte eksempler på salmer og korsatser. Hovedsynspunktet er, at et kor er en del af menigheden. De synger sammen med menigheden og ikke for menigheden. Gudstjenesteforståelsen har til hensigt at gøre sangerne opmærksomme på deres funktion og på de rammer, de arbejder i: gudstjeneste, kirkerum, kirkeår mv. Hvis kor og korleder ønsker det, er det muligt at aflægge prøve i FUK's læreplaner på 5 forskellige niveauer.

Alle børn synger!

Alle børn synger og det er alle slags børn der synger i kirkekor. De står også derhjemme foran spejlet og synger

Medina og Justin Bieber og drømmer om X-factor og stjer-nestatus. Men hvor den forjættede X-factorberømmelse tilbyder en stiliseret og aldeles kortsigtet oplevelse for de få, så er kirkekorene en åben dør til et liv med musik og varige livsfællesskaber for de mange. I kirkekoret får man – i bogstaveligste forstand – en stemme. SIN stemme! Man bliver stillet over for musikalske krav, som skal honoreres. Man får et rum at udfolde sig i, man bliver aktiv deltager i et syngende fællesskab, og man får et deltagende og taknemmeligt publikum i den menighed, som man selv er en naturlig del af. Følelsen af personlig X-factor – og fryden ved at blive "set" – er altså også en del af glæden ved korsangen, men frem for at være en kortsigtet og i virkeligheden ikke særlig kvalificerende kunnen, så får børnene via korsangen en ægte kunnen, en ægte praksis og et ægte fællesskab, som danner og skaber dem på mange niveauer. Og kirke- og menighedslivet bliver det rum, hvori denne dannelse sker og hvor de – på trods af det gådefulde og til tider svært forståelige Gudsord – oplever ægte uforfalsket virkelighed!

Fællesskab i sangen

Engang talte jeg med en gruppe teenagere om, hvad det gør ved os at synge sammen. Man bliver glad, var svaret fra én. Man glemmer at tænke på sig selv, svarede en anden. Når man synger sammen, svarede en tredje, så er det som om, man går åndeligt i takt.

Og rigtigt er det, at uanset, hvordan vi vælger at udleve vores kristentro, uanset hvordan vi udlægger eller forstår evangelieteksten, og uanset hvor hjemme vi føler os i kirkens rum og ritualer – så skaber vi et umiddelbart fællesskab i sangen; og det er derfor også her – i ordet og i sangen – at vi har alt at give videre. ■

» Man bliver glad... Man glemmer at tænke på sig selv... Når man synger sammen...

AKTIVITETSPLAN

til Dåbsoplæring 0-13 år

0-1 år: Babysalmesang

1-2 år: Legestue + Et-års dåbsfest (s. 10-11)

2-3 år: Legestue

3-4 år: Børnefamiliegudstjeneste + Lørdagskirke (s. 10-11)

4-5 år: Børnefamiliegudstjeneste + samarbejde med institutioner + hygge i sognegården + Dåbsfest (s. 10-11) + Lørdagskirke (s. 10-11)

5-6 år: Børnefamiliegudstjeneste + samarbejde med 0. klasse + hygge i sognegården + Dåbsfest (s. 10-11) + Lørdagskirke (s. 10-11) + børnekor (s. 12-13)

6-7 år: Børnefamiliegudstjeneste + skolesamarbejde + børnekor (s. 12-13) + mikrokonfirmand + Dåbsfest (s. 10-11) + Lørdagskirke s. 10-11)

7-8 år: Børnefamiliegudstjeneste + skolesamarbejde + børnekor (s. 12-13)
+ Dåbsfest (s. 10-11) + Lørdagskirke (s. 10-11)

8-9 år: Børnefamiliegudstjeneste + skolesamarbejde + børnekor (s. 12-13)
+ Dåbsfest (s. 10-11) + Lørdagskirke (s. 10-11)

9-10 år: Minikonfirmand (3. klasse) + skolesamarbejde
+ børnekor (s. 12-13) + Lørdagskirke (s. 10-11)

10-11 år: Minikonfirmand (4. klasse) + børneklub som fortsættelse
af minikonf i 3. klasse + børnekor (s. 12-13)

11-12 år: Børnekor (s. 12-13)

12-13 år: Børnekor (s. 12-13) + Filmklub

Råb det ud over tagene!

Børnefamilier i dag får et væld af information både på mail og på brev fra institutioner og skoler. Hvordan finder vi vej igennem informationsstrømmen og når frem til den enkelte travle familie?

Af Karen Lisbeth Gøricke, sognepræst i Stengaard Kirke, klg@km.dk

"Sutter og salmer"

I vores sogn begyndte vi med babysalmesang: "Sutter og salmer". Vi ansatte en fagligt dygtig babysalmesangslærer til de hold, som blev oprettet.

Vi kontaktede kommunens sundhedsplejersker, og fortalte dem om vores tilbud om Sutter og salmer. De fik en stak A5 informationsflyers, som de kunne dele ud til familierne. Hvis de ikke ville dele dem ud, så var de i hvert fald opmærksom på tilbuddet fra os.

Ganske få var tilmeldt på det første hold, men allerede til den næste sæson havde rygtet hjulpet os, og vi fik oprettet to hold af 12 mødre og børn på hvert. I dag har vi fire hold fordelt, så hvert hold får ca. 8-10 gange i kirken. Babybioen i Gladsaxe har måttet rykke deres program, for tage hensyn til Sutter og salmer om onsdagen hos os.

Hvorfor er det lykkedes her? Vores lærer er meget dygtig og imødekommende. Mødre og fædre har stor respekt for hendes viden, og hun evner at sætte dem og børnene i gang med sangen både i kirken og derhjemme. Fagligheden må være i orden, når vi skal tilbyde babysalmesang.

Deltagere fra Sutter og salmer er blevet vores fundament for de øvrige børnearrangementer i sognet. De udgør en grundstamme af mennesker, som kender kirken, underviseren og os præster godt. De er hjemme i kirkerummet og tør komme dér med de små børn til børnegudstjenester.

Familiegudstjenester og fællesspisning

For nogle år siden begyndte vi med spagettigudstjenester under navnet: Familiegudstjeneste og

Børnene elsker at få deres eget brev i postkassen. De vokser ved at få lov til at åbne deres brev, og de føler sig set af præsterne i kirken, hvor de blev døbt

» ikke mindst skal vi også sørge for at holde en høj kvalitet i vores tilbud til børnefamilierne. Nok så meget god PR hjælper ikke, hvis ikke indholdet lever op til forventningerne

Fællesspisning. Vi havde haft god erfaring med en kravlegudstjeneste for de "gamle" Sutter og salmer. Vi havde inviteret Hanne Trolle (se artikel side ??) til et møde med præster og organist. Sammen skabte vi en kravlegudstjeneste, hvor alle sanser kom i brug. Børnene blev draget med ind i fortællingen om Jesus, der går på Genezerat sø. Alter og knæfald var dækket af blåt stof og blåt stof hang ned fra orglets pulpitur, og her sad farverige fisk klippet af karton fast. Børnene sang om emnet og gik selv "på vandet". Til slut gik vi rundt mellem dem med fiskenet og de fik en vingummi-fisk, inden de gik hjem.

Det blev startskuddet til vores Familiegudstjeneste og Fællesspisning, hvor vi holder en gudstjeneste på en halv time med fokus på sang og medinddragelse af børnene. Vi forsøger at dele noget ud til børnene om dagens emne og at aktivere børnene med en indlagt "skattejagt" i kirken. Maden får vi fra et nærliggende plejehjem, der også er godkendt som børnekøkken for de lokale børnehaver. Vi er normalt mellem 80-100 børn og voksne, der deltager i vores onsdagsgudstjenester for børn.

Den personlige invitation – et brev til dig

Annoncer i lokalaviserne kan være en god ide, men de kan ikke stå alene. Hos os var det nærmest spildte penge. I stedet for bruger vi penge på porto! Vi sender to til tre breve om året med en personlig invitation til døbte børn i alderen fra 4-7 år. De får invitationen i en kuvert med deres eget navn på. Og allerbedst er det, hvis man orker at skrive selve navnet i hånden. Børnene elsker at få deres eget brev i postkassen. De vokser ved at få lov til at åbne deres

brev, og de føler sig set af præsterne i kirken, hvor de blev døbt.

Vi har skrevet invitationen som en slags rebus, så barnet selv kan være med til at læse brevet. Farverige billeder og kort tekst er vigtig. Vi hjælper hinanden med udformningen og udveksler ideer til det. Vi har også fået gode råd og ideer fra vores skole-kirkekonsulent. Det har givet vores invitationer et rigtig godt løft.

Mailliste – nyhedsmail fra kirken

På spisebordene efter gudstjenesten lægger vi A4 sedler med mailliste, hvor man kan skrive sit navn og mailadresse på og modtage nyheder om familiearrangementer. På to år har 86 skrevet sig på med en mailadresse, som vi benytter til at udsende en kortfattet tekst om de kommende arrangementer. I forbindelse med dåbsamtaler kan folk også skrives på maillisten. Det er nemt at administrere og en hurtig vej til PR for et arrangement. Nyhedsmailen i sig selv er dog ikke nok.

Plakater

Plakater skal der til! Plakater på kirkens opslagstavler, i lokalerne og i våbenhuset, men vigtigst af alt skal der om muligt sættes plakater op i det lokale supermarked, på skolerne og i sognets børnehaver. Vi har mødt stor velvilje, og stort set alle vil gerne sætte plakaterne op. Men det bedste er at tage en tur rundt i lokalområdet og selv forhøre sig, om man kan få tilladelse til det.

Hjemmesiden

Kirkens hjemmeside supplerer de øvrige tiltag.

Den må være så opdateret, at familierne kan klikke sig til hurtig information om arrangementerne. Vi har god erfaring med at tage billeder (med tilladelse) af børnene, og de voksne og lægge dem på hjemmesiden og gøre siden levende og opdateret.

Der kan selvfølgelig findes på flere idéer, såsom facebook, men det er vigtigt at lave PR på mange forskellige måder. Så mange som muligt skal jo høre om vores tilbud, så de har muligheden for at komme med! Og ikke mindst skal vi også sørge for at holde en høj kvalitet i vores tilbud til børnefamilierne. Nok så meget god PR hjælper ikke, hvis ikke indholdet lever op til forventningerne. ■

BABYSALMESANG

i Opstandelseskirken

ved musikpædagog Rikke Konoy, rikkekonoy@live.dk og
sognepræst Marianne Fischer, mf@opstandelseskirken.dk

Velkomst:

9 slag på triangel

Sang: Morgen er nær

Skabelsesberetning:

1. Præst: Der var mørke og kaos over urdybet. Gud sagde der skal blive lys, og der blev lys. Det var den første dag.

Faldskærm sang:

inde i den mørke hule

2. Præst: Den anden dag skilte Gud vandene fra himlen. Og Gud så det var godt. Det var den anden dag.

Faktesang: regnen drypper stille ned.

Mærke på vand i dåbsfadet

3. Præst: Den tredje dag lod Gud tørt land bryde frem. Gud så det var godt. Det var tredje dag.

Rasleægsange, evt. en lille forårs-sang eller Det dufter lysegrønt

4. Præst: Den fjerde dag satte Gud sol, måne og stjerner på himlen...

Tænde lys i loftet, synge I østen

5. Præst: Den femte dag satte Gud fugle til at flyve i himlen og fisk og havdyr til at leve i havet...

Sang: Nu titte til hinanden

6. Præst: Den sjette dag skabte Gud alle dyrene der lever på jorden og til sidst skabte han menneskene. De festede og var glade.

Fællesdans "Sorrige og glæde" "kom min nattergal" m.fl.

Præsten tænder lys for hvert enkelt barn. "Se Katrine, nu tænder vi lys for dig" – tænder lys – viser barnet lyset og siger "tak Gud for Katrine".

7. Den syvende dag hvilede Gud **Faldskærm** med hver enkelt hvorunder der synges "Sov sødt barnlille"

Farvelsang

En dør ind i kirken

Babysalmesang er en af folkekirkens publikumssucceser. Og for mange mennesker et af de første møder med kirkens andre tilbudend kirkelige handlinger og konfirmation.

Pernille Nærvig Petersen, sognepræst i Brøndbyøster kirke, pædagogisk konsulent i Helsingør stift, pnp@km.dk

Babysalmesang er både dåbsop-læring og en fantastisk mulighed for at give børnefamilierne et godt forhold til kirken. Babysalmesang åbner kirken for dem og kan betyde, at de senere fortsætter med at være en del af kirkens liv til f.eks. børnefamiliegudstjenester.

Hvad vil vi i vores kirke med babysalmesang?

Der er forskellige overvejelser, som det kan være godt at tænke igennem i planlægningen af babysalmesang.

Babysalmesang er andet og mere end babyrytmik. Det er og skal være en del af kirkens liv. Derfor skal præsten være med til babysalmesang og den uformelle

snak over kaffen. Der bliver stillet andre spørgsmål til præsten end til musikpædagogen, og præsten kan i samtalen være med til at bygge bro til kirke og kristendom. Præsten er også den, de møder i kirken ved andre lejligheder og når præsten er med, åbner babysalmesang for kontakten til kirken og dens øvrige tilbud på en helt anden måde, end

hvis undervisningen udelukkende varetages af en musikpædagog.

Hvad hvis præsten ikke kan synge?

Man behøver ikke være professionel sanger for at stå for babysalmesang, men har præsten ikke tone i livet, skal der findes en anden underviser. Ligeledes hvis præsten ikke har overskud til at stå for undervisningen hver gang. I Opstandelseskirken i Albertslund arbejder musikpædagog og præst sammen om at planlægge undervisningen, så præsten (i præstekjole) én gang om måneden er med til at undervise. På foregående side kan ses et eksempel på et sådant undervisningsforløb. ■

» Babysalmesang er andet og mere end babyrytmik. Det er og skal være en del af kirkens liv.

KIRKE OG AFTENSMAD MED NADVER

Spaghettigudstjenester har mange udformninger og mange formål. Et af dem er at gøre deltagerne fortrolige også med andre slags gudstjenester end spaghettigudstjenester.

Søren Broch Kjeldgaard, sognepræst,
Brøndbyvester Kirke, bk@brondbyvesterkirke.dk

Ærkeenglen Marius er altid med når dagplejere, vuggestuer og børnehaver er på besøg i Strøby kirke.

Ca. 6 gange om året holder vi i Brøndbyvester kirke "spaghettigudstjenester" – eller som konceptet hedder her os "Kirke- og Aftensmad". Vi starter med en børnegudstjeneste i kirken efterfulgt af pasta og kødsovs i vores sognegård. Når vi holder disse børne- og familiegudstjenester har vi stort set altid altergang. Tanken er den, at Kirke- og aftensmad er en kærdkommen lejlighed til at gøre dem, der normalt ikke kommer i kirken, fortrolige med gudstjenesten – herunder også nadveren. Det er simpelthen en form for indøvelse i kristendom og kirkegang.

Fra bizart indslag til fortrolighed

For mange voksne mennesker, især kirkefremmede, kan altergangen i forbindelse med den ordinære gudstjeneste forekomme som et mærkeligt og bizart indslag, man måske føler sig utryk ved. Hvorom alting er, så er det en kendsger-

ning, at mange, f.eks. dåbsgæster i højmessen, bliver siddende på deres pladser og forholder sig som tilskuere, mens de faste kirkegængere knæler ved alteret og modtager brød og vin. Vi håber, at vi ved at integrere nadveren i Kirke og aftensmad på sigt kan modvirke denne tendens og gøre nadveren til en naturlig del af det at gå i kirke. Jo mere fortrolig man er med gudstjenesten, jo større sandsynlighed er der for, at man vil komme der igen. Hvem opsøger frivilligt noget, man er utryk ved eller noget, man ligefrem er bange for?

Enkel forståelig form

Deltagerne i kirke- og aftensmad er primært unge familier med børn i alderen 3-8 år. Der kommer også konfirmander og andre. Gudstjenesterne er særdeles populære og deltagerantallet ligger typisk mellem 70-120. Nadverritualet ved disse gudstjenester er skåret ind til benet, vi udelader præfation og nadverbøn og formulerer indstif-

telsesordene på en måde, så de er forståelige for de små. Ellers ligner ritualet sig selv.

Vi er tre præster knyttet til kirken. Vi skiftes til at prædike og være ansvarlige for gudstjenesten, men vi deltager alle tre, når vi har mulighed for det. På den måde lærer deltagerne os at kende – også uden kjole og krave.

Stor appel hos børnene

Når der er altergang, bliver gudstjenesterne ofte lidt lange, det er hagen ved det, fordi børn kan have svært ved at koncentrere sig, ikke mindst når vi nærmer os spisetid og der kan således være en del uro. Omvendt er vi ved andre børnegudstjenester, hvor vi ikke har altergang, ofte blevet mødt med spørgsmålet fra de små: "Hvorfor skal vi ikke have det der Jesu brød og blod?" Og den slags spørgsmål kan vi naturligvis ikke sidde overhørig!

Lille pige hilser på ærkeenglen Marius

Bog anmeldelser

Den røde tråd i kristendommens historie

Undervisningsmateriale til mellemtrinnet med overblik over kristendommens historie

Af Inger Røgild

Forlag: Bibelselskabet

I 2010 udgav Bibelselskabet *Den røde tråd i Bibelen*. I 2012 kom så dette nye materiale i samme design, *Den røde tråd i kristendommens historie*. Materialet består af elevens bog og en undervisningsvejledning og er udviklet til brug i folkeskolens kristendomsundervisning på mellemtrinnet.

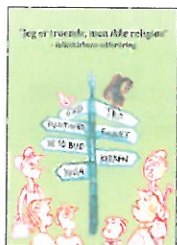
Elevens bog er fint illustreret med fotos og fascinerende tegninger af Otto Dickmeiss. I slutningen af hvert kapitel er en leksikon-boks med forklaringer af nogle af de svære ord og begreber. Materialet indbyder til at blive bladret i.

Hensigten med *Den røde tråd*: at give et overblik over et vældigt stofområde, så det er til at håndtere, er lykkedes fint. Bogen laver i seks kapitler seks velvalgte nedslag i kirkehistorien: De første kristne, kristendommen kommer til Danmark, Middelalderen, Reformationen, Vækkelserne og (Folke)kirken i dag.

Hvert kapitel er på ca. 10 sider, fint disponeret og med en tilpas begrænset stofmængde, hvor forfatteren husker at vise fortidens spor i nutiden (f.eks. Jellingestenen i passet, den middelalderlige kirkebygning, salmerne fra vækkelserne). Skal man kritisere, kunne man pege på, at det sidste kapitel udelukkende handler om folkekirken, og folkekirken forstået som stedet for de kirkelige handlinger.

Det kunne man kalde et lidt snævert perspektiv, når kapitlet hedder Kirken i dag og bogen hedder *Den røde tråd i kristendommens historie*, men på den anden side er det jo den kirke langt de fleste danske skoleelever kender som kirken, og bogen vil efter endt læsning give eleven en vældig god fornemmelse for den røde tråd i denne kirkes historie!

Kasper Høyer, kmh@km.dk

"Jeg er troende, men ikke religiøs" – folkekirkens udfordring

Af Ina Roen, Lars Buch Viftrup og Morten Skrubbeltrang

Kirkefondet, 2012

Er en lille, meget nyttig bog på 126 sider fra Kirkefondet. Den har tre hovedafsnit med hver sin forfatter: Først har religionssociolog Ina Rosen en sammenfatning af sin ph.d.-afhandling, som ud fra interviews søger at beskrive danskernes tro, dernæst drager generalsekretær i Kirkefondet Morten Skrubbeltrang nogle konklusioner for folkekirkens arbejde ud fra undersøgelsens resultater, og endelig giver sognepræst Lars Buch Viftrup nogle konkrete anvisninger på, hvordan man kunne gribe opgaven an.

Ina Rosens undersøgelse viser, at 3/4 af danskerne har en tro, men at denne tro kun i ringe grad har sit sted i kirken. De er tre hovedkomponenter i danskernes religiøsitet: 1) troen, som er dogmeløs, ordfattig og personlig, 2) den organiserede religion i kirken (som 80 % af danskerne jo er medlemmer af) og 3) traditionerne, som i vidt omfang er løst fra deres oprindelige udspring i religionen, men som har stor betydning og giver sammenhængskraft i familien og folket. Det er en pointe i undersøgelsen, at det, der driver folk i kirke, ikke er deres tro, men i langt højere grad traditionerne.

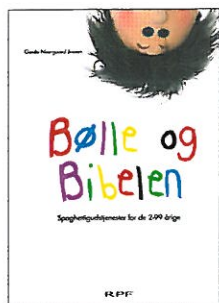
Og det bringer os hen til folkekirkens udfordring, som Morten Skrubbeltrang beskriver den, nemlig at gøre kirken til et sted, hvor folks tro bliver bragt i spil, at der må komme en samtale i gang mellem det store flertals dogmeløse og ordfattige, personlige tro og kirkens tro, som jo er formuleret i Bibelen, bekendelsen, gudstjenesten osv. Det er ikke enkelt: "Når danskere går i kirke mødes et lille 'JEG tror (måske)' med et stort 'VI tror alle med sikkerhed'". Den ordfattige, personlige tro går som følge af det i skjul, mens den oplever kirkens kollektive tro som meget hård og upersonlig". Det er vist en rammende beskrivelse af mange danskeres oplevelse. Men det må være kirkens ambition og opgave at blive et samtalssted.

I sidste kapitel giver Lars Buch Viftrup 21 konkrete opskrifter på, hvordan man kunne lægge rammerne til rette, for at samtalen kan komme i gang.

Problematikken i denne bog er ikke ukendt af nogen med deres arbejde i folkekirken, den er det vilkår, vi arbejder under og færdes hjemmefra og måske lidt bevidstløst i. Det er meget nyttigt at se problemet analyseret og udfordringen beskrevet så enkelt og præcist som det sker i denne lille bog, og de meget konkrete opskrifter i sidste kapitel opmuntrer til ikke blot at lade det blive ved at forstå udfordringen, men også tage den op og gå ind i den. Bogen anbefales på det varmeste.

Kasper Høyer, kmh@km.dk ►

Bo g a n m

Bølle og Bibelen,
spaghettigudstjenester for
de 2-99årige.
Af Gerda Neergaard Jessen
Religionspædagogisk forlag 2012.

Når den første spaghettigudstjeneste skal planlægges er ideerne mange og ofte er succeskriteriet at

man når det hele uden at det ender i kaos. Den garvede spaghettipræst tænker over hvordan gudstjenesterne får den rigtige form og det rigtige indhold.

Dette arbejde kan man få hjælp til i Gerda Neergaard Jessens bog med 13 opskrifter på Gud og spaghetti.

Først har bogen et kort, men vigtigt, afsnit om de helt basale ting, man bør overveje, når projekt spaghettigudstjenester skal startes op. Derefter er de 13 gudstjenester overskueligt præsenteret. Der er fast liturgi og faste indslag, og det er rigtig set med sådanne "dogmeregler" for spaghettigudstjenester. Både fordi det letter ens egen arbejdsbyrde, men også fordi det er med til at give kvalitet, og genkendelighed i gudstjenesten. Tricket med at lade en bibelsk person fortælle bibelhistorie er også godt, og hjælper til med at fortællingerne bliver gode og præcise.

Det hele er meget let at gå til, og det er både bogens styrke og dens svaghed. Jeg savner en grundigere indføring i overvejelserne bag formen – at den blev præcis som den blev. På nogle punkter er bogen for uambitiøs. Hvorfor kan man ikke synge salmer fra salmebogen? Det er ikke nok med "Jesu lille lam jeg er" 10 gange i træk. Bogen lover også at voksne får noget med fra de 13 gudstjenester, men jeg har svært ved at se hvad det præcist skulle være.

"Bølle og Bibelen" er et godt sted at begynde, men arbejdet med at kvalitetsudvikle spaghettigudstjenester er langt fra færdigt.

Sophie Nielsen, msmn@km.dk

Tro, håb og minikonfirmander
Materialekasse og bog
af Kirsten Aalborg Sørensen,
Inger Margrethe Mikkelsen, Leise
Christensen
Aros Forlag 2012
ISBN:9788770036825
1. udgave, 1. oplag

Materialet består af en lækker stor æske fyldt med kort og puslespil som kan indgå i minikonfirmandundervisningen samt en bog der beskriver hele undervisningsforløbet, fra hvordan man indbyder børnene til undervisningen og til hvordan den enkelte lektion kan bygges op.

Der tages udgangspunkt i ti centrale temaer: skabelse, vand, fødsel og dåb, venskab, hjælp, om at blive fundet, mad, bøn, liv og død og vind. Alle temaerne belyses ud fra konkrete bibelske henvisninger og der er både noget fra det nye og det gamle testamente. Undervisningsforslagene tager udgangspunkt i at vi har forskellige læringsstile, men at børn i 3 og 4 klasse fortrinsvis lærer med kroppen og ved at lege sig til viden. Materialet ballancerer derved fint, mellem det at minikonfirmand undervisningen, både skal være sjov men også et sted hvor børnene lærer om hvad det vil sige at være kristen.

Til hver undervisningsgang er der flere forslag til hvordan man kan gribe dagens tema an, således at der både er noget for den underviser der har lyst til at kaste sig ud i kreative projekter, har plads til at tænde bål og samlet skrot til at frembringe små kunst værker. Samtidig er der også noget for den som bestemt ikke har lyst til den slags ting, men som ønsker at minikonfirmandundervisningen ikke blot skal være tavle undervisning. Materialet indeholder en skatkiste af forslag til kreativ undervisning, som kan gøres med små midler, og så nemt kan tænkes om til andre temaer.

Der er inspiration at hente i materialet for en garvet og erfaren underviser, men som ny minikonfirmandunderviser, er der klare instruktioner i hvordan man kan gribe opgaven an.

Janne Melcher, jorm@km.dk

BOGANMELDELSER

Himmeldråber

Af Lisbet Bernitt Birk og Lena Sommer
Elevhæfte og Undervisningsvejledning m. cd
Religionspædagogisk Forlag 2012

Himmeldråber er et undervisningsmateriale med salmer af

Simon Grotian og musik af Jesper Gottlieb.

Materialet består af et elevhæfte og en undervisningsvejledning med en indlagt CD med de 12 salmer, som der er henvist til.

I materialet inviteres børn i alderen 9-12 år gennem musik, ord og billeder på opdagelse i Simons Grotians univers, hans sprog og hans nyfortolkning af den kristne tradition.

Himmeldråber er en god inspirations kilde til at indtage, nye salmer og symbolik i undervisningen. Materialet er lavet så det primært henvender sig til den aldersgruppe der omfatter minikonfirmandundervisningen i kirken.

Materialet åbner både op for at man kan skabe et helt undervisningsforløb, som tager udgangspunkt i salmerne, men også at man kan plukke det ud som man har mest lyst til at gå i gang med.

Som erfaren minikonfirmandunderviser er det godt at få nye input til undervisningen, således at det ikke bare kører i den samme rille år efter år. Himmeldråber er et kærkomment materiale til det. Dog fordrer inddragelse af materialet, en vis portion musisk kunnen enten fra underviserens side eller ved at inddrage nogen af kirkens musikere i undervisningen. Det kan være en positiv oplevelse når der er mulighed for at inddrage så mange faggrupper som muligt i kirkens undervisning.

Jeg glæder mig til at præsentere Simon Grotians salmer og billed univers for årets minikonfirmander, jeg tror vi kan få mange gode og sjove samtaler ud af hans finurlige ord sammensætninger, som jeg tror taler direkte til børnenes fantasi.

Janne Melcher, jorm@km.dk

Børn og Liv i gudstjenesten

Af Ebba Neimann Rasmussen
Unitas Forlag, 2008

'Børn og liv i gudstjenesten' er en tilgængelig, lille bog med ideer til forkyndelse for børn. Bogen er indbydende og let at danne sig et overblik over. Første halvdel består af ideer til hvordan man gør gudstjenestens enkelte led forståelige og vedkommende for børn, og derved kan inkludere børnene i den traditionelle liturgi.

Anden halvdel er en godtepose med ideer til kirkeårets børnegudstjenester. Her finder man opskrifter på sjove måder at forkynde på gennem leg og aktivitet, der er både inspiration til hele gudstjenester og til mindre indslag. Alle ideer præsenteres detaljeret, helt ned til konkrete kneb og smarte staldtips.

Det eneste den meget magelige læser kunne mangle er en indkøbsliste til hver idé. I denne bog finder man noget til enhver smag: til dem, for hvem børnegudstjenesterne mest handler om at introducere børn (og forældre) til den klassiske højmesse; og til dem, der har brug for nye ideer til hvordan evangeliet kan forkyndes med de helt store armbevægelser. Bogen er et must til nye præster. Års erfaring på 100 sider.

Camilla Cedermann, caec@km.dk

Tro, håb og minikonfirmander

Inger Margrethe Mikkelsen, Kirsten Aalborg Sørensen
og Leise Christensen

En kasse med en bog til underviseren, forskellige redskaber til forløbs aktiviteter og diplomer til uddeling ved forløbs afslutning. Herudover en hjemmeside med forskellige sider til download.

Pris: 949,-

 Aros
underviser

Dette nye materiale til minikonfirmandundervisningen tager udgangspunkt i 10 centrale temaer og tilhørende fortællinger fra Det Nye og Det Gamle Testamente. Temaerne er genkendelige for børnene, fx Vand, Mad, Venskab, Liv og død, og bliver i forløbet udfoldet gennem en række forskellige aktiviteter.

Der er lagt vægt på, at børnene oplever, undersøger, eksperimenterer, får ny viden og har tid til refleksion. Der lægges op til, at børnene aktivt tilegner sig indholdet af de enkelte temaer, og at deres behov for forskellige læringsstile tilgodeses.

Begge materialer kan bestilles på www.rpc.dk

Fadervor

– et minikonfirmandforløb

Mette Møbjerg Madsen

90 sider + web-materiale

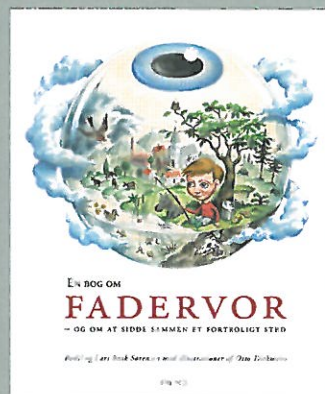
Pris 299,-

En bog om Fadervor – og om at sidde sammen et fortroligt sted
Bodil og Lars Busk Sørensen, tegninger af Otto Dickmeiss

Et billedskønt minikonfirmandmateriale som baserer sig på bestselleren En bog om Fadervor - og om at sidde sammen et fortroligt sted, der indgår i forløbet som minikonfirmandens bog.

Fadervor – et minikonfirmandforløb er et komplet materiale til underviseren af minikonfirmander. Forløbet er bygget op over de enkelte led i bønnen Fadervor og lægger vægt på at være sanseligt, kreativt og aktivt.

Foruden undervisningsmaterialet fås der plakater og postkort med illustrationer og tekst.

56 sider (ill.)

Pris: 129,-

Partipris ved 20 stk.: 89,-

RPF

Religionspædagogisk Forlag

RPF